УДК 385.81

Дзікі Мікалай Андрэевіч,
курсант 1 курса
Навуковы кіраўнік Капковіч М. І.
Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

МУЖНАСЦЬ І ГЕРАІЗМ КУПЯЦІЦКІХ ПАДПОЛІШЧАЎ «ЗАПАРОЖЦЫ»

Анатацыя. У даследаванні прадстаўлена дзейнасць купяціцкай моладзевай падпольнай групы «Запарожцы», якая дзейнічала ў гады Вялікай Айчыннай вайны у в. Купяцічы Пінскага раена Брэсцкай вобласці Беларусі. На падставе архіўных матэрыялаў, публікацый В. П. Кіселева і ўспамінаў сведак разглядаюцца сувязі падпольшчаў з партызанскім атрадам «Храбрацы», характар дыверсійна-разведвальных аперацый, канкрэтныя атакі на эшалоны, склады і бронетэхніку, а таксама ўклад падпольнага руху ў вызваленне Пінскага раена.

Ключавыя словы: Купяцічы, «Запарожцы», Пінскі раен, падпольны рух, партызаны, дыверсіі, гістарычная памяць.

Увядзенне. Актуальнасць тэматыкі абумоўлена важнасцю захавання памяці пра лакальныя прыклады мужнасці і патрыятызму. Аб’ект даследавання – моладзевая падпольная група «Запарожцы» з в. Купяцічы. Мэта – вывучыць баявую дзейнасць групы, яе ўклад у набліжэнне Перамогі і выхаваўчае значэнне гэтай гісторыі для моладзі. У рабоце выкарыстаны ўспаміны, журналісцкія і архіўныя крыніцы [1].

Асноўная частка. *Партызанская брыгада «Чорны»*. Партызанскі рух на тэрыторыі Беларусі меў масавы характар. Адным з арганізатараў быў І. Н. Банаў («Чорны»), пад кіраўніцтвам якога дзейнічалі разведвальна-дыверсійныя атрады ў Пінскай і суседніх вобласцях. Купяціцкія падпольшчы падтрымлівалі сувязь з брыгадай, атрымлівалі заданні і перадавалі звесткі ў штаб [2].

Атрад спецназначэння «Храбрацы». спецатрад «Храбрацы» (камандзір А. М. Рабцевіч) выконваў маштабныя дыверсіі на чыгуначных камунікацыях, складах і аэрадромах. Атрад забяспечваў збор разведвальных даных і падрыхтоўку мясцовых падпольных груп, пастаўляў боепрыпасы і міны для сумесных аперацый. Дзеннікі і ўспаміны камандзіра змяшчаюць звесткі пра дзеянні «Запарожцаў» [3].

Купяціцкая падпольная група «Запарожцы». Група «Запарожцы» (спачатку 8–12 чалавек, узрост 17–25 гадоў) арганізавана Ф. Джыгіла і Ф. Лісовецам. Асноўныя віды дзейнасці: прадухіленне вывезення жыхароў на працу ў Германію, збор і перадача разведвальных даных, распаўсюджванне сводак Савінфармбюро, дыверсіі супраць эшалонаў, складаў, танкаў і аэрад-

ромаў. Ключавыя аперацыі: падрыў склада авіябомб у Галеве (20.04.1944), замініраванне танкаў (14.05.1944), падрывы эшалонаў на перагоне Пінск–Гарадзішча (25.05 і 09.06.1944). У ліпені 1944 г. удзельнікі групы садзейнічалі вызваленню Купяцічаў[4].

Аналіз паказвае, што дзеянні моладзевай групы мелі стратэгічнае значэнне для дэзарганізацыі нямецкіх камунікацый і павышэння маральнага супраціву ў тыле ворага. Даследаванне падкрэслівае выхаваўчую ролю лакальнай гісторыі і неабходнасць захавання ўспамінаў пра подзвігі малой Радзімы.

Анкетаванне і выхаваўчае значэнне. У красавіку 2024 г. апытана 53 чалавека: большая частка не ведала пра «Запарожцаў». Пасля інфармацыйнай работы ў кастрычніку 2024 г. сярод школьнікаў (34 рэспандэнты) вядомасць тэмы істотна вырасла. Вынікі пацвярджаюць педагагічную значнасць лакальных даследаванняў для фарміравання патрыятызму [5].

Табліца 1. Ключавыя баявыя аперацыі падпольнай групы «Запарожцы»

Дата	Аб'ект аперацыі	Удзельнікі (прыкладна)	Вынік
20.04.1944	Склад авіябомб, аэрадром Галево	А. Г. Лісовец, І. М. Пекун, І. П. Пекун, С. П. Журбіла	Падрыў; значная шкода
14.05.1944	Два танкі брыгады СС	Ф. Лісовец, В. П. Сімонаў	Танкі падарваны пры выездзе; экіпажы знішчаны
25.05.1944	Эшалон на перагоне Пінск–Гарадзішча	Ф. Джыгіла, А. Пекун, С. Журбіла, Д. Лопушка	Разбіты платформы; шмат забітых і параненых; рух прыпынены
09.06.1944	Складзены састаў на перагоне Гарадзішча–Пінск	Удзельнікі групы (падрабязней у архівах)	Пашкоджаны паравозы; страты сярод ворага; шлях выведзены з ладу
13.07.1944	Бой за веску Купяцічы	«Запарожцы» сумесна з часткамі Чырвонай Арміі	Вызваленне вёскі; страты ворага

Заключэнне. Даследаванне дазволіла сістэматызаваць звесткі пра баявыя справы купяціцкіх падпольшчаў, падкрэсліць іх уклад у падрыў ворагавых камунікацый і паказаць выхаваўчае значэнне захавання мясцовай памяці. Група «Запарожцы» – прыклад самаахвярнасці і грамадзянскай адказнасці; успаміны і дакументы пра іх неабходна збіраць і публікаваць.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Вайна ў Пінску: аповеды пінскіх падпольшчаў і жыхароў горада / Уздзенскі Б. С. – Ростаў-на-Доне. – 2009. – 232 с.

2. За межамі магчымага / В. П. Кіселеў. – М., 1986. – 44 с.
3. «Запарожцы» / В. П. Кіселеў. – Газета «Заря», 21.01.1981. – 156 с.
4. Памяць. Пінскі раен. – Мінск: БелТА, 2003. – 152 с.
5. «Трагедыі весак Піншчыны ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Купяцічы». – Газета «Пінскі веснік», 17.03.2023. – №11.